

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv,
www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2019. gada 3. jūnijā Nr.5-2/7.

Latvijas Republikas bāriņtiesām

Par projektu “Efektīva novērošanas un izraidīšanas procesa realizēšana (1.posms)” (Nr.TSB/PMIF/2018/1)

Tiesībsarga birojs piedalās projektā “Efektīva novērošanas un izraidīšanas procesa realizēšana (1.posms)” (Nr. TSB/PMIF/2018/1) (turpmāk – Projekts). Projekta ietvaros īpaša uzmanība tiks pievērsta nepilngadīgo bērnu, kuri ceļo bez pavadības¹, tiesību aizsardzībai un cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanas procedūru pilnveidošanai izraidīšanas procesā.

Projekta ietvaros viens no veicamajiem pasākumiem ir sagatavot pārskatu par bērnu bez pavadības tiesību nodrošināšanas trūkumiem izraidīšanas procesā, kā arī izstrādāt mācību materiālu speciālistu apmācībai par bērnu tiesību un interešu ievērošanu izraidīšanas procesā. Lai īstenotu minētos pasākumus, sākotnēji ir nepieciešams apzināt bāriņtiesu zināšanas un pieredzi izraidāmo bērnu tiesību un interešu pārstāvēšanā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, lūdzu **līdz 2019. gada 31. jūlijam** nosūtīt tiesībsargam atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Cik lietās bāriņtiesa bija iesaistīta, lai nodrošinātu nepilngadīgā bez pavadības tiesības un intereses? Lūdzu sniegt informāciju par 2018. un 2019. gadu (līdz maijam ieskaitot).
2. Cik ilgā laikā bāriņtiesa saņem informāciju no Valsts robežsardzes par to, ka ir konstatēta vai aizturēta nepilngadīgā persona bez pavadības un ir nepieciešams lemt par nepilngadīgās personas personisko un mantisko tiesību pārstāvību?
3. Vai bāriņtiesa nepieciešamības gadījumā ir sasniedzama jebkurā diennakts laikā, lai nodrošinātu nepilngadīgā bez pavadības intereses? Vai un kā iespējams ar bāriņtiesu sazināties ārpus darba laika?

¹Saskaņā ar Patvēruma likuma 1.panta 7. punktā sniegto definīciju **nepilngadīga persona bez pavadības** — trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas ir jaunāks par 18 gadiem un ieradies vai palicis Latvijā bez tādas personas pavadības, kura ir par viņu atbildīga saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem ģimenes tiesību jomā, (tēvs, māte, aizbildnis) līdz brīdim, kad atbildīgā persona atsāk pildīt pienākumu pret viņu.

4. Vai bāriņtiesas ieskatā bāriņtiesas kapacitāte un zināšanas ļauj tai pilnvērtīgi pārstāvēt nepilngadīgā bez pavadības tiesības un intereses izraidīšanas procesā? Ja nē, kādi varētu būt iespējamie risinājumi?
5. Cik gadījumos 2018. un 2019. gadā (līdz maijam ieskaitot) nepilngadīgajam izraidāmajam bez pavadības bāriņtiesa ir lēmusi par aizbildņa iecelšanu?
6. Cik gadījumos 2018. un 2019. gadā (līdz maijam ieskaitot) bāriņtiesa ir lēmusi par izraidāmā nepilngadīga bez pavadības izmitināšanu bērnu aprūpes iestādē? Kādās bērnu aprūpes iestādēs nepilngadīgie tika izmitināti?
7. Vai bāriņtiesas pārstāvim vienmēr ir iespējams klātienē piedalīties nepilngadīgā bez pavadības sākotnējā aptaujā, viņa mantas apskatē un aizturēšanas protokola sastādīšanā? Ja tas kādreiz nav bijis iespējams, lūdzu norādīt iemeslus.
8. Vai nepilngadīgais bez pavadības tiek aizturēts? Kādos gadījumos?
9. Ja nepilngadīgais bez pavadības tiek aizturēts, kādas bērnu tiesības un garantijas viņam tiek nodrošinātas?
10. Vai nepieciešamības gadījumā, nodrošinot nepilngadīgā bez pavadības tiesības izraidīšanas procesā, bāriņtiesai un nepilngadīgajam vienmēr ir nodrošināta tulka pakalpojuma pieejamība? Ja nē, kādā veidā tiek nodrošināta komunikācija?
11. Vai bāriņtiesas praksē bijuši gadījumi, kad tulka pakalpojuma nepieejamības dēļ tika apgrūtināta saziņa ar nepilngadīgo un līdz ar to pilnvērtīga viņa tiesību un interešu nodrošināšana?
12. Kā bāriņtiesa sagatavojas personiskai intervijai ar nepilngadīgo bez pavadības, lai noskaidrotu viņa situāciju un viedokli? Vai intervija notiek, izmantojot vienotu jautājumu sarakstu? Ja ir, lūdzu nosūtīt šos jautājumus.
13. Kādā veidā bāriņtiesa nodrošina nepilngadīgā bez pavadības informēšanu par viņa tiesībām? Vai informācija tiek sniegta mutiski vai rakstiski?
14. Vai un kādā veidā bāriņtiesa pārbauda nepilngadīgā bez pavadības izmitināšanas apstākļus, kā arī, ka viņa vecumam un vajadzībām ir nodrošināts atbilstošs uzturs, higiēnas preces, pieeja izglītībai un veselības aprūpei?
15. Cik bieži bāriņtiesa satiekas ar nepilngadīgo bez pavadības (no pirmreizējās intervijas līdz izraidīšanai)?
16. Vai pārrunās ar nepilngadīgo bez pavadības bāriņtiesa izskaidro patvēruma procedūras uzsākšanas iespēju, nepilngadīgā tiesības pieprasīt patvērumu un noskaidro bērna viedokli par to?
17. Vai bāriņtiesas praksē 2018. un 2019. gadā (līdz maijam ieskaitot) ir bijuši gadījumi, kad nepilngadīgā bez pavadības izraidīšana nenotika, pamatojoties uz neizraidīšanas principa ievērošanu?
18. Vai bāriņtiesa izskaidro nepilngadīgajam bez pavadības tiesības pieteikties brīvprātīgās atgriešanās un reintegrācijas atbalsta programmai, kuru nodrošina Starptautiskās Migrācijas Organizācija? Vai ir bijuši gadījumi, kad nepilngadīgie bez pavadības šādu atbalsta programmu ir izmantojuši?
19. Vai bāriņtiesa piedalās nepilngadīgā bez pavadības faktiskajā izraidīšanā? Ja nē, kāpēc tas netiek darīts?
20. Vai bāriņtiesa iesaistās nepilngadīgā bez pavadības ģimenes locekļu meklēšanā? Ar kādām iestādēm ir sadarbība šī uzdevuma izpildei?
21. Vai un kādā veidā bāriņtiesa pārliecinās par nepilngadīgā bez pavadības atkalapvienošanās ar ģimeni iespēju, ka viņa mītnes valstī viņu sagaidīs

- vecāki vai pārstāvis, t.sk. par to, ka tas neradīs draudus bērna drošībai, veselībai, dzīvībai?
22. Vai bāriņtiesas praksē ir bijuši gadījumi, ka nepilngadīgais bez pavadības tika atkalapvienots ar savu ģimeni? Ja ir bijuši, lūdzu norādīt cik ir bijuši tādi gadījumi, un vai bāriņtiesa veic pēcpārbaudi?
 23. Cik gadījumos 2018. un 2019. gada (līdz maijam ieskaitot) bāriņtiesa ir izmantojusi tiesības pārsūdzēt lēmumu par nepilngadīgā izraidīšanu, ņemot vērā nepilngadīgā bez pavadības situāciju un intereses?
 24. Vai bāriņtiesas pārstāvis piedalās visās tiesas sēdēs, kurās tiek pieņemti lēmumi attiecībā uz nepilngadīgo bez pavadības statusu un uzturēšanos Latvijā? Ja nē, lūdzu norādīt iemeslus, kādēļ tas netiek darīts?
 25. Vai bāriņtiesa ir izmantojusi iespēju saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību nepilngadīgā izraidāmā bez pavadības tiesību un interešu nodrošināšanā, pārsūdzot procesuālos lēmumus izraidīšanas procesā? Ja nē, lūdzu norādīt kādēļ.
 26. Vai bāriņtiesas ieskatā ar Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas vadlīnijām "Par pārstāvības nodrošināšanu nepilngadīgajiem ārzemniekiem un patvēruma meklētājiem bez pavadības un iesaistīto iestāžu sadarbību" ir panākti kādi uzlabojumi praksē?
 27. Kā bāriņtiesa vērtē iesaistīto iestāžu sadarbību bērnu tiesību un interešu nodrošināšanā? Vai tā ir efektīva? Ar kādām problēmām bāriņtiesa saskaras?
 28. Vai bāriņtiesas praksē ir bijuši gadījumi, kad nepilngadīgajam bez pavadības bija jānodrošina sociālās rehabilitācijas pakalpojumi kā bērnam, kurš cietis no vardarbības vai cilvēku tirdzniecības? Vai minēto pakalpojumu bija iespējams bērnam saņemt?
 29. Vai bāriņtiesai ir pietiekamas zināšanas un iespējas identificēt iespējamus cilvēku tirdzniecības upurus? Vai praksē ir bijis kāds gadījums, kad nepilngadīgais bez pavadības ir atzīts par cilvēku tirdzniecības upuri?
 30. Vai Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija nodrošina bāriņtiesām metodisko vadību arī nepilngadīgo bez pavadības tiesību un interešu nodrošināšanā? Ja nodrošina, kā tas notiek un vai tā ir pietiekama? Ja nenodrošina, vai bāriņtiesu ieskatā tā būtu nepieciešama?
 31. Vai bāriņtiesām ir nepieciešamas apmācības par nepilngadīgo bez pavadības tiesībām?

Ņemot vērā, ka ne visas Latvijas bāriņtiesas ir iesaistījušās nepilngadīgo, kuri ceļo bez pavadības, interešu pārstāvēšanā, lūdzu tās bāriņtiesas, kuras ne reizi nav pārstāvējušas nepilngadīgā bez pavadības intereses, sniegt atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Vai bāriņtiesa ir informēta par savām funkcijām nepilngadīgā bez pavadības tiesību un interešu nodrošināšanā izraidīšanas procesā un nepieciešamības gadījumā spētu nekavējoties rīkoties? Vai tai ir nepieciešamās zināšanas nepilngadīgā bez pavadības tiesību un interešu nodrošināšanā?
2. Vai bāriņtiesa nepieciešamības gadījumā ir sasniedzama jebkurā diennakts laikā, lai nodrošinātu nepilngadīgā bez pavadības intereses? Vai un kā iespējams ar bāriņtiesu sazināties ārpus darba laika?
3. Vai bāriņtiesai ir pietiekamas zināšanas un iespējas identificēt iespējamus cilvēku tirdzniecības upurus?

4. Vai bāriņtiesām ir nepieciešamas apmācības par nepilngadīgo bez pavadības tiesībām?

Ar cieņu

tiesībsarga vietniece
I.Piļāne

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu